

DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0413>

УДК 336.14:336.2(477)

JEL Classification: H61, H21

Кужелєв Михайло Олександрович

доктор економічних наук, професор
професор кафедри фінансів
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-7895-7879
e-mail: m.kuzheliev@ukma.edu.ua

Нечипоренко Аліна Володимирівна

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансів
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-2494-1465
e-mail: a.nechyporenko@kubg.edu.ua

СТРУКТУРА ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню структури доходів Державного бюджету України в умовах воєнного стану, що зумовив суттєві трансформації у сфері публічних фінансів. Державний бюджет де-факто став єдиним джерелом фінансової стабілізації макроекономічних дисбалансів та забезпечення обороноздатності країни, оскільки потреби силового блоку (оборона та громадський порядок і безпека) зросли, а навантаження на сферу соціального захисту отримало нові виклики. Визначено основні джерела доходів, зокрема податкові та неподаткові надходження, а також окреслено роль міжнародної фінансової допомоги як важливого чинника забезпечення бюджетної збалансованості та підтримки платоспроможності держави. Зазначено, що значні суми отриманих зовнішніх коштів були спрямовані саме на ліквідацію касових розривів Державного бюджету України та ліквідацію поточних дефіцитів. Проаналізовано зміни у структурі доходів Державного бюджету України у порівнянні з довоєнним періодом, а саме 2021 роком, що дозволило виявити посилення залежності від зовнішніх фінансових ресурсів — грантів та кредитів міжнародних партнерів. Така ситуація створює нові виклики для реалізації бюджетно-податкової політики та загалом для фінансової безпеки держави через зростання боргового навантаження. Зроблено висновки щодо необхідності удосконалення механізмів мобілізації внутрішніх ресурсів, підвищення ефективності податкового адміністрування й оптимізації податкової системи з урахуванням сучасних викликів та розвитку цифрових інструментів у сфері оподаткування. Важливим також є підвищення прозорості та цільового використання коштів від закордонних країн і міжнародних організацій, що має посилити довіру з боку партнерів та поступово перейти до використання отриманих грантів на капітальні та стратегічні потреби, а не покриття виключно касових розривів державного бюджету. В свою чергу, зміцнення співпраці з міжнародними партнерами на основі довгострокових програм підтримки сприятиме поступовому відновленню фінансової стабільності, зростанню інвестиційної привабливості та економічній стійкості України в умовах післявоєнної відбудови.

Ключові слова: державний бюджет; доходи бюджету; структура доходів; податкові надходження; неподаткові надходження; публічні фінанси; воєнний стан.

ВСТУП

Постановка проблеми. З початком активної фази військових дій на території України в лютому 2022 року відбулися фундаментальні трансформації в сфері публічних фінансів. Державний бюджет де-факто став єдиним джерелом фінансової стабілізації макроекономічних дисбалансів та забезпечення обороноздатності країни, оскільки потреби силового блоку (оборона та громадський порядок і безпека) зросли, а навантаження на сферу соціального захисту отримало нові виклики. Окремий напрямок

видатків державного бюджету — це ліквідація наслідків ракетно-бомбових ударів і відновлення пошкодженої критичної інфраструктури. Одночасно відбувалося скорочення доходної бази для формування Державного бюджету України — традиційні (податкові) джерела зазнали негативної динаміки через зниження економічної активності у промислових регіонах сходу, півдня та центру країни, руйнацію частини виробничих потужностей на тимчасово окупованих територіях та в зоні бойових дій, релокацію окремих виробництв на захід, шалену міграцію населення та втрату домогосподарствами стабільних джерел отримання доходів. В таких умовах утримати бюджетні відносини від колапсу та руйнації вдалося виключно за рахунок грантів країн-партнерок, кредитів та міжнародної допомоги. Тобто, можна констатувати, що в 2022 році в системі публічних фінансів відбувся системний злам, пов'язаний з їх переходом у нову реальність економіки військового типу.

Тому актуальність дослідження динаміки структури доходів Державного бюджету України в умовах воєнного стану, трансформації їхньої структури, оцінки стійкості головного фінансового плану країни та пошуку оптимальних джерел та алгоритмів збалансування доходів та видатків не викликає сумніву. Тільки системний аналіз «воєнних» практик формування доходів держбюджету та динаміки їхньої структури дає змогу науково обґрунтувати концептуальні підходи та розробити тактичні рекомендації до підвищення ефективності податкової політики уряду, удосконалити систему адміністрування доходів та обґрунтувати необхідність та реальні обсяги міжнародної допомоги. Крім того, дослідження зазначеної проблематики має практичне значення не тільки в умовах воєнного стану, а й може стати базовою передумовою повоєнного відновлення національної економіки та підвищення фінансової безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх трьох років з'явилася велика кількість офіційних звітів, незалежних досліджень та аналітичних довідок міжнародних експертів щодо трансформацій структури доходів Державного бюджету України під впливом воєнного стану. Більшість таких оглядів та аналітичних звітів констатують наявність низки нових тенденцій в бюджетній сфері: зростання міжнародної допомоги у структурі доходів; значне падіння питомої ваги традиційних надходжень у загальній структурі; формування двох складових держбюджету — «військового бюджету» та «цивільного бюджету»; посилення фіскальних ризиків на фоні системного падіння податкової бази. Об'єктивною підставою для таких висновків виступають офіційні звіти Міністерства фінансів України [1], Національного інституту стратегічних досліджень [2], Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова [3] та ін.

Особливий інтерес викликають напрацювання провідних українських вчених в цьому напрямку. Так, І. Чугунов, М. Пасічний та А. Нікітишин дослідили як трансформувалася структура доходів державного бюджету в перші місяці війни, проаналізувавши зміни від втрат податкової бази та дійшли висновку, що неподаткові доходи та доходи від дивідендів державних підприємств дозволили частково згладити ситуацію у перші шоківі місяці бойових дій в 2022 році [4]. Це одне з перших таких досліджень, яке надало емпіричну основу для порівнянь між довоєнним та воєнним періодами функціонування публічних фінансів.

І. Тищенко, І. Кушал та М. Рудич досліджуючи динаміку і структуру прямих податків за період з 2021 по 2024 рр. приходять до висновку, що незважаючи на зниження податкових надходжень у 2022 році через війну, в наступні роки спостерігається тенденція відновлення та зростання податкових надходжень в структурі бюджету, а основним напрямом податкової реформи має стати оптимізація

навантаження та створення сприятливого податкового клімату для бізнесу [5]. Аналогічні висновки можна зустріти в роботі Р. Бачо, Н. Пойди-Носик, Г. Лоскоріх та Г. Потокі, які в результаті статистичного аналізу податкових надходжень в бюджет зазначають, що саме податкова частина доходів є прогнозованою і найбільш перспективною з точки зору ефективного планування видатків [6].

Дослідження тенденцій Державного бюджету України в умовах воєнного стану, проведене О. Циганенко та Г. Самусь окреслюють основні проблеми формування доходної частини в умовах війни та містять рекомендації щодо їх подолання [7]. Водночас С. Осадчук наголошує на необхідності проведення економічної політики націленої на відновлення фінансової стійкості та сприятиме зростанню доходної частини державного бюджету [8].

А. Славкова, Л. Гладченко та І. Вдовіна акцентують увагу на висновку, що в умовах воєнного стану бюджетна політика держави зосереджена на вирішенні короткострокових поточних питань, спрямованих на забезпечення обороноздатності та стабілізаційні заходи в економічному секторі [9]. У. Ватаманюк-Зелінська, Я. Прищак та М.-П. Зелінський аналізуючи особливості формування та виконання державного бюджету країни в перші два роки війни констатують, що залежність доходної частини від міжнародних грантів та позик значно зросла [10]. Крім того, акцентується увага на зростанні ролі місцевих бюджетів у фінансуванні відновлення країни. Питанням тенденцій та перспектив видатків місцевих бюджетів на відновлення присвячено наше окреме дослідження [11], тому зупинятися на цьому аспекті в даній статті не будемо.

Однак, слід констатувати факт, що наявні дослідження академічної спільноти щодо питань формування доходів Державного бюджету України в умовах воєнного часу носять фрагментарний характер і зосереджені переважно на «класичній» податковій складовій, а тому потребують певної систематизації.

Мета статті — на основі системного підходу дослідити динаміку структури доходів Державного бюджету України, проаналізувати основні тенденції та окреслити перспективи з урахуванням впливу воєнного стану в країні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Активна фаза бойових дій на території України, яка розпочалася в лютому 2022 року суттєво вплинула на ключові складові у структурі доходів Державного бюджету України. Для розуміння трансформацій, що відбувалися доцільно провести аналіз динаміки структури доходної частини держбюджету за період з 2021 року (останній «цивільний» бюджет) по 2024 рік (бюджети «воєнного» часу). У 2021 році незважаючи на війну, яка розпочалася в лютому 2014 року з окупації Криму, частини Донецької та Луганської областей, доходи державного бюджету ще зберігали «класичну» структуру в якій домінували податкові джерела — 85,37% [12]. Ця ситуація цілком відповідає тенденціям й попередніх років функціонування публічних фінансів України.

Так, станом на 31.12.2021 року загальна сума доходів державного бюджету склала 1296852,9 млн грн серед яких податкові надходження (код бюджетної класифікації — 10000000) займали 1107090,9 млн грн, а на долю неподаткових надходжень (код бюджетної класифікації — 20000000) припадало лише 13,52% або 175358,0 млн грн [12]. Структуру доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2021 року наочно представлено на рис. 1.

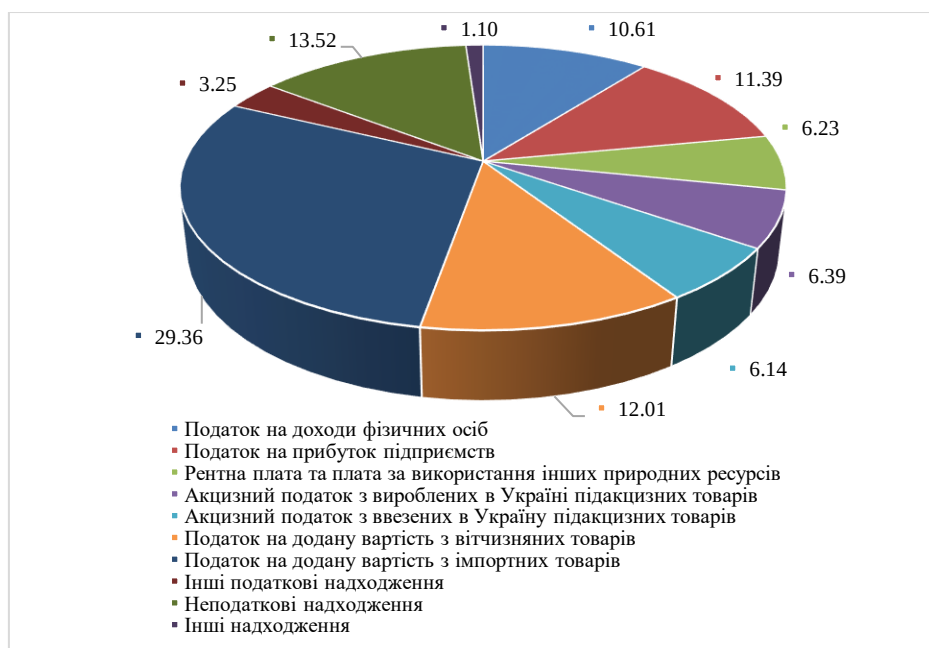

Рис. 1. Структура доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2021 року за основними кодами бюджетної класифікації, %
Джерело: складено авторами на основі [12]

У лютому 2022 року сфера публічних фінансів отримує шоківий стан — відбувається різке падіння податкових надходжень, яке компенсується грантами та допомогою країн-партнерок і міжнародних фінансових організацій на фоні зростання видатків на оборону, безпеку та соціальних захист постраждалого населення. Касові розриви державного бюджету в окремі місяці були колосальними. Станом на 31.12.2022 року загальна сума доходів Державного бюджету України склала 1787395,6 млн грн [13], але суттєво змінилася їх структура (рис. 2).

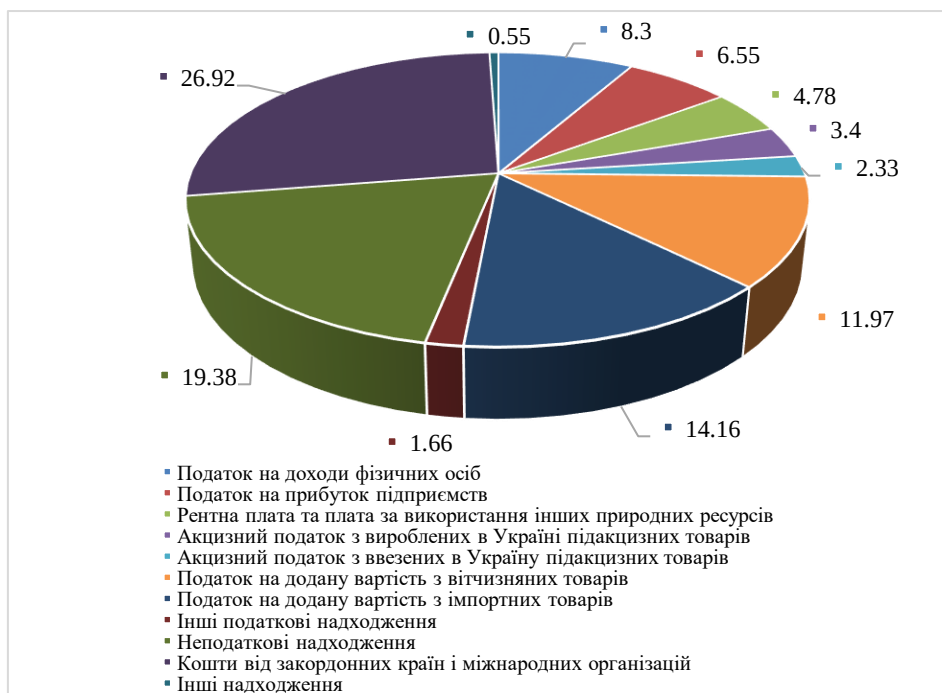

Рис. 2. Структура доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2022 року за основними кодами бюджетної класифікації, %
Джерело: складено авторами на основі [13]

На перше місце в структурі доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2022 року вийшла група «Внутрішні податки на товари та послуги» — 31,85% або 569353,8 млн грн, яка складається з Акцизного податку — сукупно 5,73% та ПДВ — сукупно 26,13%. На другому місці з різким зростанням опинилися «Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій» (код бюджетної класифікації — 42000000) — 26,92% або 481090,7 млн грн. Неподаткові надходження (код бюджетної класифікації — 20000000) зросли майже в 1,5 раз і зайняли третє місце з показником 19,38% або 346327,7 млн грн.

Динаміку структури доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2021 р. (довоєнний бюджет) та на 31.12.2022 р. (бюджет «воєнного» часу) за основними кодами бюджетної класифікації представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка структури доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2021 р. та на 31.12.2022 р. за основними кодами бюджетної класифікації

ДОХОДИ	2021		2022		Δ	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Податок на доходи фізичних осіб	137555,2	10,61	148427,3	8,3	10872,1	-2,31
Податок на прибуток підприємств	147751,7	11,39	117049,9	6,55	-30701,8	-4,84
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	80749,4	6,23	85365	4,78	4615,6	-1,45
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	82858,4	6,39	60699,1	3,4	-22159,3	-2,99
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	79592,8	6,14	41653,8	2,33	-37939	-3,81
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів	155774,8	12,01	213948	11,97	58173,2	-0,04
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	380714,4	29,36	253053	14,16	-127661,4	-15,20
Інші податкові надходження	42093,7	3,25	29568,4	1,66	-12525,3	-1,59
Неподаткові надходження	175358	13,52	346327,7	19,38	170969,7	5,86
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1289,9	0,1	481090,7	26,92	479800,8	26,82
Інші надходження	13114,6	1,00	10212,8	0,55	-2901,8	-0,45
Усього	1296852,9	100,00	1787395,7	100	-	-

Джерело: складено авторами на основі [12], [13]

Як видно з даних табл. 1, в перший рік активних бойових дій відбулося падіння доходів державного бюджету майже по всім кодам бюджетної класифікації, виключення склали лише неподаткові надходження та відбувся невеликий приріст фактичних сум по податку на доходи фізичних осіб (за рахунок перерозподілу ПДФО військових з місцевих бюджетів на користь держбюджету) і ПДВ з вітчизняних товарів. Основним компенсатором касового розриву стали Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій (код бюджетної класифікації — 42000000), які зросли в структурі доходів одразу на 26,82% або +479 800,8 млн грн.

Ситуація почала частково вирівнюватися в 2023 році — економіка подолати шоківий стан, частину територій було звільнено ЗСУ, окремі підприємства було релоковано в глибокий тил, частина внутрішньо переміщених осіб знайшли нову роботу

або виїхали зі своїми підприємствами на нові місця. Загальна сума доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2023 року склала 2671998,0 млн грн [14], а їх структура зазнала певних змін (рис. 3).

Загальна сума податкових надходжень (код бюджетної класифікації — 10000000) складала 45,04% або 1203544,1 млн грн (у 2022 році ці показники склали 53,14% та 949764,4 млн грн відповідно). Відбулося суттєве зростання неподаткових надходжень (код бюджетної класифікації — 20000000) до 37,11% або 991601,7 млн грн (у 2022 році ці показники склали 19,38% та 346327,7 млн грн відповідно). Це зростання відбулося за рахунок власних надходжень бюджетних установ, які склали 30,40% в загальній структурі доходів держбюджету або 812405,9 млн грн. Вага коштів від закордонних країн та міжнародних організацій (код бюджетної класифікації — 42000000) впала до 16,22% та складала 433404,5 млн грн (у 2022 році ці показники склали 26,92% та 481090,7 млн грн відповідно).

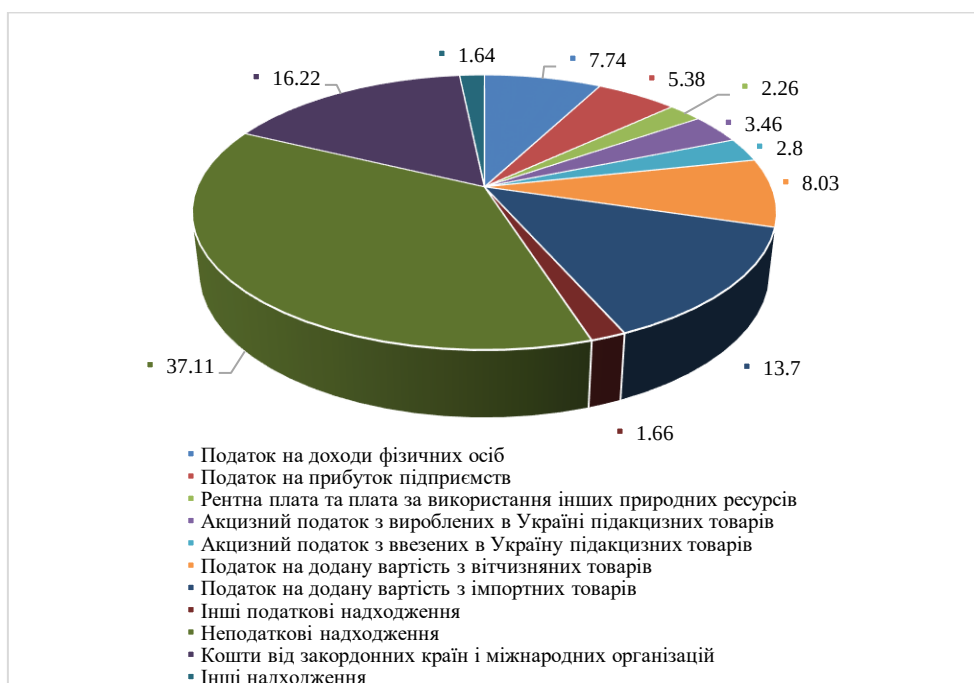

Рис. 3. Структура доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2023 року за основними кодами бюджетної класифікації, %
Джерело: складено авторами на основі [14]

Зазначені тенденції збереглися й у 2024 бюджетному році (рис. 4), загальна сума доходів склала 3122713,4 млн грн [15].

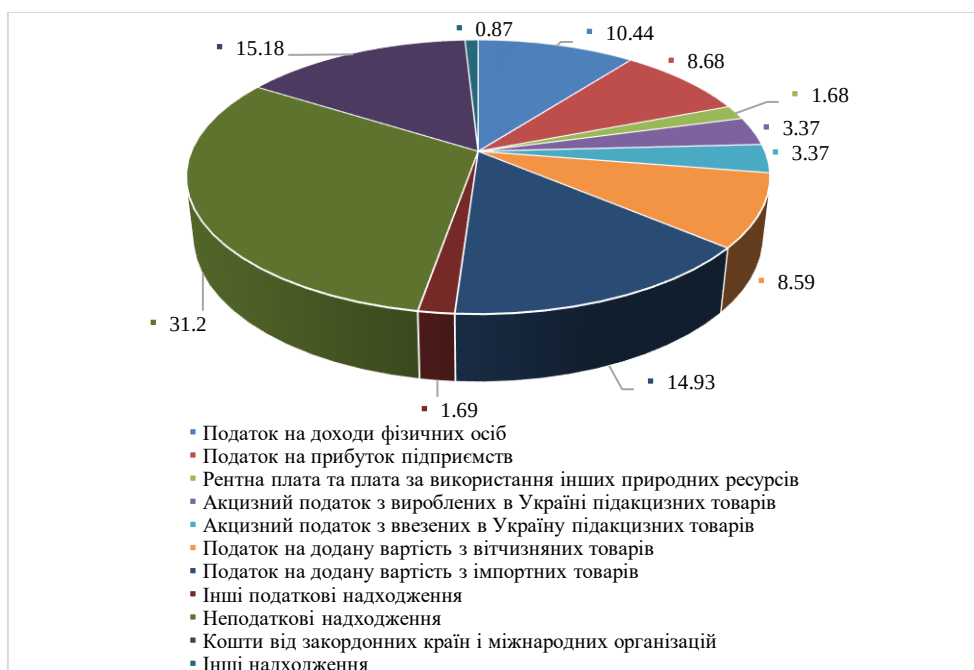

Рис. 4. Структура доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2024 року за основними кодами бюджетної класифікації, %
Джерело: складено авторами на основі [15]

У 2024 році загальна сума податкових надходжень (код бюджетної класифікації — 10000000) зросла до 52,75% або 1647189,6 млн грн (у 2023 році ці показники склали 45,04% та 1203544,1 млн грн відповідно). Відбулося падіння частки неподаткових надходжень (код бюджетної класифікації — 20000000) до 31,20% або 974398,5 млн грн (у 2023 році ці показники склали 37,11% та 991601,7 млн грн відповідно). Частка коштів від закордонних країн та міжнародних організацій (код бюджетної класифікації — 42000000) майже не змінилася та склала 15,18% та складала 473945,2 млн грн (у 2023 році ці показники склали 16,22% та 433404,5 млн грн відповідно).

Аналіз динаміки структури доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2021 р. (довоєнний бюджет) та на 31.12.2024 р. (бюджет «воєнного» часу) за основними кодами бюджетної класифікації представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка структури доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2021 р. та на 31.12.2024 р. за основними кодами бюджетної класифікації

ДОХОДИ	2021		2024		Δ	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Податок на доходи фізичних осіб	137555,2	10,61	326094,9	10,44	188539,7	-0,17
Податок на прибуток підприємств	147751,7	11,39	271137,4	8,68	123385,7	-2,71
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	80749,4	6,23	52430,5	1,68	-28318,9	-4,55
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	82858,4	6,39	105205,5	3,37	22347,1	-3,02
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	79592,8	6,14	105200,9	3,37	25608,1	-2,77
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів	155774,8	12,01	268327,9	8,59	112553,1	-3,42
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	380714,4	29,36	466127,5	14,93	85413,1	-14,43

Інші податкові надходження	42093,7	3,25	52607,5	1,69	10513,8	-1,56
Неподаткові надходження	175358	13,52	974398,5	31,2	799040,5	17,68
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1289,9	0,1	473945,2	15,18	472655,3	15,08
Інші надходження	13114,6	1,00	27237,6	0,87	14123	-0,13
Усього	1296852,9	100,00	3122713,4	100	-	-

Джерело: складено авторами на основі [12], [15]

Як видно з даних табл. 2, на третій рік активних бойових дій (у порівнянні з довоєнним 2021 роком) відбулося падіння в структурі доходів державного бюджету майже по всім кодам бюджетної класифікації, виключення склали лише неподаткові надходження. Але в порівнянні з аналогічними показниками 2022 року (табл. 1) це падіння вже не можна вважати суттєвим (крім податку на додану вартість з імпортованих товарів — падіння на 14,43%). Основним компенсатором касового розриву залишаються кошти від закордонних країн і міжнародних організацій (код бюджетної класифікації — 42000000), які у 2024 році в структурі доходів займали 15,18% або 473945,2 млн грн.

Слід зазначити, про велике значення міжнародної фінансової підтримки для України саме у період активної фази війни. За оцінками Групи Світового банку (World Bank Group) за період з 24.02.2022 р. по 31.08.2025 р. через гранти країн-партнерок, бюджетні позики, кредитні лінії міжнародних фінансових інститутів, ініціативи Європейського союзу, США та G7 український уряд отримав понад 81 млрд дол. США фінансової підтримки [16]. Значні суми отриманих зовнішніх коштів були спрямовані саме на ліквідацію касових розривів Державного бюджету України та ліквідацію поточних дефіцитів. Тобто, зазначені в дослідженні падіння власних доходів держбюджету заміщалися міжнародною фінансовою допомогою. Згідно Інформації Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2024 рік бюджетна стійкість у 2022–2024 рр. була б неможливою без зовнішніх траншів [17].

Але така системна залежність від зовнішніх фінансових ресурсів створює фінансові ризики у разі затримки ресурсів від країн-партнерок з різних політичних (зміна президента країни, вибори до парламенту, наявність нападу з боку РФ тощо) та економічних рішень (економічна рецесія у донорів, стихійні лиха, техногенні катастрофи та ін.). Водночас донори вимагають цільового використання наданих ресурсів (наприклад, заборонено використовувати міжнародні гранти на ЗСУ та озброєння) та прозорості в сфері публічних фінансів (що в деяких випадках є небезпечним в умовах війни). Тому уряду України слід відновити довоєнну структуру доходів державного бюджету, в якій залежність від коштів закордонних країн і міжнародних організацій (код бюджетної класифікації — 42000000) була мінімальною (в структурі доходів бюджету 2021 року вона складала 0,1%).

Ще одна негативна тенденція, яка впливає на формування доходної частини держбюджету — це зростання тіньової економіки та падіння податкової дисципліни в умовах воєнного стану. Звіти та дослідження Державної податкової служби України відмічають загострення цієї проблеми в умовах війни [18].

Крім того, через велику волатильність національної економіки та залежність публічних фінансів від зовнішнього фінансування майже неможливо побудувати реальний прогноз доходів [19], [20], адже традиційні моделі прогнозування не здатні врахувати вплив такої кількості зовнішніх і внутрішніх факторів [21]. Як наслідок, Міністерство фінансів України змушене постійно вносити зміни в планові показники держбюджету в залежності від затримок, або коригування сум зовнішньої допомоги.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, за період дії режиму воєнного стану відбулася структурна трансформація доходів Державного бюджету України. Знизилася роль власних (податкових) джерел у загальній структурі на фоні різкого зростання частки коштів від закордонних країн і міжнародних організацій. Проведений аналіз динаміки структури доходів державного бюджету в умовах війни (період з 2022 р. по 2024 р.) свідчить про те, що саме гранти країн-партнерок, бюджетні позики, кредитні лінії міжнародних фінансових інститутів, ініціативи Європейського союзу, США та G7 стали вирішальними для забезпечення виконання державою своїх соціальних та економічних функцій, але це створює ризики для бюджетної стійкості та боргового навантаження країни. Проблемою залишаються й питання адміністрування доходів Державного бюджету України через ускладнення збору податків, «оптимізацію» відшкодування ПДВ, зростання тіньового сектору економіки та втрату ресурсної бази (тимчасова окупація частини території країни, руйнування промислової, енергетичної та житлової інфраструктури тощо).

В таких умовах в якості основних рекомендацій вирішення зазначених проблем можна запропонувати наступні:

1. запровадження механізму сценарного бюджетного планування доходів Державного бюджету України, який буде враховувати ризики затримки або зміни розмірів допомоги від закордонних країн і міжнародних організацій, через створення страхових резервів і їх використання;
2. підвищення прозорості та цільового використання коштів від закордонних країн і міжнародних організацій, що має посилити довіру з боку партнерів та поступово перейти до використання отриманих грантів на капітальні та стратегічні потреби, а не покриття виключно касових розривів державного бюджету;
3. прискорення побудови системи цифровізації адміністрування податків, яка з одного боку знизить витрати на адміністрування, а з іншого має підвищити суми мобілізації фінансових ресурсів;
4. фокус на розширенні бази оподаткування у повоєнний період для відновлення внутрішніх можливостей формування доходної частини державного бюджету — реформування системи пільг, підвищення рівня оплати праці в системі освіти, культури, спорту і охорони здоров'я, а також стимулювання офіційного працевлаштування працівників у приватному секторі;
5. системна боротьба з тіньовим обігом товарів, послуг і цифрових продуктів — це дозволить суттєво наростити ресурсну базу для публічних фінансів та мінімізувати незаконні обороти в економічній системі.

Подальші дослідження будуть присвячені розробці ефективних механізмів оптимізації структури доходів Державного бюджету України як в умовах воєнного стану, так й під час повоєнного відновлення країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міністерство фінансів України (2024). *Виконання державного бюджету – 2023*. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/vikonannia_derzhavnogo_biudzhetu_2023-4381?utm
2. Національний інститут стратегічних досліджень (2025). *Огляд виконання Державного бюджету України на 2024 рік та рекомендації для 2025 року*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ohlyad-vykonannya-derzhavnoho-byudzhetu-ukrayiny-na-2024-rik-ta>
3. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова (2023). *Про подолання економічних проблем і труднощів Україною*. URL: <https://razumkov.org.ua/komentari/pro-podolannia-ekonomichnykh-problem-i-trudnoshchiv-ukrainoiu>

4. Чугунов І., Пасічний М., Нікітішин А. (2022). Доходи Державного бюджету України в умовах воєнного стану. *Scientia fructuosa*. №5. С. 124–137.
5. Тищенко І.В., Кушал І.М., Рудич М.В. (2025). Аналіз динаміки та структури прямих податків в Україні та їх вплив на доходи Державного бюджету України. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. №3(289). С. 93–98.
6. Bacsó R., Pojda-Noszik N., Loszkorih G., Pataki G. (2024). Az ukrajnai adóbevétel és költségvetés kapcsolatának statisztikai elemzése a hádiállapot idején. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. № 7, 130–142.
7. Tsyhanenko O., Samus H., Medvid A. (2023). The state budget of Ukraine: Diagnostics in the context of martial law. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*. №10(3). pp. 58–66.
8. Осадчук С.В. (2023). Доходи державного бюджету України в умовах воєнного стану. *Перспективи регулювання соціально-економічних процесів в Україні : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 6 жовтня 2023 р., Одеса : Олді+, С. 99-102.*
9. Славкова А., Гладченко Л., Вдовіна І. (2024). Особливості державного бюджету України в умовах економічної нестабільності. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*. № 3. С.106–114.
10. Ватаманюк-Зелінська У.З., Прицак Я.М., Зелінський М.-П.Б. Особливості формування та виконання державного бюджету України в умовах воєнного стану. *Економічний простір*. 2023. №185. С. 26–31.
11. Кужелєв М. О., Нечипоренко А.В., Стабіас С. М. (2025). Видатки місцевих бюджетів на відновлення: тенденції, виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. №78. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-27>
12. Доходи держбюджету України 2021. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2021/>
13. Доходи держбюджету України 2022. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/>
14. Доходи держбюджету України 2023. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/>
15. Доходи держбюджету України 2024. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2024/>
16. World Bank Group (2025). *Financing Mobilized for Ukraine since February 24, 2022*. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine?utm>
17. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2024 рік. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698
18. Державна податкова служба України (2024). *Зведений бюджет за січень – травень 2024 року отримав 652,1 млрд гривень*. URL: <https://www.tax.gov.ua/en/mass-media/news/789370.html?utm>
19. Кужелєв М. О. (2020). Управління публічними фінансами в умовах реформування економіки України. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України : зб. матер. III Міжн. наук.-практ. конф., 26-27 березня 2020 р. Ірпінь*, С. 42–44.
20. Нечипоренко А.В. (2016). Теоретичні аспекти бюджетної децентралізації місцевого самоврядування в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 6, Ч. 2. С. 122–125.
21. Kuzheliev M., Nechiporenko A. (2019). Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country. Association agreement: driving integrational changes: collective monograph. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA, P. 374–385.

Mykhailo Kuzheliev

Doctor of Economics, Professor
Professor of the Department of Finance
National University of "Kyiv-Mohyla Academy"
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-7895-7879
e-mail: m.kuzheliev@ukma.edu.ua

Alina Nechyporenko

PhD in Economics
Associate Professor of the Department of Finance
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-2494-1465
e-mail: a.nechyporenko@kubg.edu.ua

STRUCTURE OF THE STATE BUDGET REVENUES OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

Abstract. The article is devoted to the study of the structure of revenues of the State Budget of Ukraine in the conditions of martial law, which caused significant transformations in the sphere of public finance. The state budget has de facto become the only source of financial stabilization of macroeconomic imbalances and ensuring the country's defense capability, as the needs of the security sector (defense, public order and security) have increased, and the burden on social protection has faced new challenges. The main sources of revenue, in particular tax and non-tax revenues, were identified, and the role of international financial assistance as an important factor in ensuring budgetary balance and supporting the state's solvency was outlined. It is noted that significant amounts of external funds received were directed specifically at eliminating cash gaps in the State Budget of Ukraine and eliminating current deficits. Changes in the structure of the State Budget of Ukraine's revenues compared to the pre-war period, namely 2021, were analyzed, which revealed an increased dependence on external financial resources — grants and loans from international partners. This situation creates new challenges for the implementation of fiscal policy and, in general, for the financial security of the state due to the growing debt burden. Conclusions have been drawn regarding the need to improve mechanisms for mobilizing domestic resources, increasing the efficiency of tax administration, and optimizing the tax system, taking into account current challenges and the development of digital tools in the field of taxation. It is also important to increase the transparency and targeted use of funds from foreign countries and international organizations, which should strengthen the trust of partners and gradually shift to the use of grants received for capital and strategic needs, rather than solely covering cash gaps in the state budget. In turn, strengthening cooperation with international partners on the basis of long-term support programs will contribute to the gradual restoration of financial stability, increased investment attractiveness, and economic sustainability of Ukraine in the context of post-war reconstruction.

Keywords: state budget; budget revenues; revenue structure; tax revenues; non-tax revenues; public finance; martial law.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Ministry of Finance of Ukraine (2024). *Implementation of the State Budget – 2023*. https://mof.gov.ua/uk/news/vikonannia_derzhavnogo_biudzhetu_2023-4381?utm [in Ukrainian]
2. National Institute for Strategic Studies (2025). *Review of the State Budget of Ukraine for 2024 and Recommendations for 2025*. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ohlyad-vykonannya-derzhavnoho-byudzhetu-ukrayiny-na-2024-rik-ta> [in Ukrainian]
3. Ukrainian Centre for Economic and Political Studies named after O. Razumkov (2023). *On overcoming economic problems and difficulties in Ukraine*. <https://razumkov.org.ua/komentari/pro-podolannia-ekonomichnykh-problem-i-trudnoshchiv-ukrainoiu> [in Ukrainian]
4. Chugunov, I., Pasichnyi, M., Nikitishin, A. (2022). State budget revenues of Ukraine under martial law. *Scientia fructuosa*, 5, 124–137. [in Ukrainian]
5. Tischenko, I.V., Kushal, I.M., Rudych, M.V. (2025). Analysis of the dynamics and structure of direct taxes in Ukraine and their impact on the revenues of the state budget of Ukraine. *Visnyk of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*, 3(289), 93–98. [in Ukrainian]
6. Bacho, R., Poyda-Nosyk, N., Loskorikh, G., Pataki, H. (2024). Statistical Analysis of the Relationship of Tax Revenues and the Budget in Ukraine During the State of War. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 7, 130–142.

7. Tsyhanenko, O., Samus, H., Medvid, A. (2023). The state budget of Ukraine: Diagnostics in the context of martial law. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*, 10(3), 58–66.
8. Osadchuk, S.V. (2023). State budget revenues of Ukraine under martial law. *Prospects for regulating socio-economic processes in Ukraine* : materials from the International Scientific and Practical Conference, October 6, 2023, Odessa: Oldi+, 99-102. [in Ukrainian]
9. Slavkova, A., Hladchenko, L., Vdovina, I. (2024). Peculiarities of the state budget of Ukraine in the conditions of economic instability. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*, 3, 106–114. [in Ukrainian]
10. Vatamaniuk-Zelinska, U., Pritsak Y., Zelinsky M.-P. (2023). Features of the formation and execution of the state budget of Ukraine under martial law. *Ekonomichnyi prostir*, 185, 26–31. [in Ukrainian]
11. Kuzheliev, M. O., Nechyporenko, A. V., Stabias, S. M. (2025). Local budget expenditures on reconstruction: trends, challenges and prospects. *Economy and society*, 78. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-27> [in Ukrainian]
12. Minfin (n.d.). Revenues of the State Budget of Ukraine in 2021. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2021/> [in Ukrainian]
13. Minfin (n.d.). Revenues of the State Budget of Ukraine in 2022. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/> [in Ukrainian]
14. Minfin (n.d.). Revenues of the State Budget of Ukraine in 2023. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/> [in Ukrainian]
15. Minfin (n.d.). Revenues of the State Budget of Ukraine in 2024. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2024/> [in Ukrainian]
16. World Bank Group (2025). *Financing Mobilized for Ukraine since February 24, 2022*. <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine?utm>
17. Ministry of Finance of Ukraine (n.d.). *Information from the Ministry of Finance of Ukraine on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2024*. https://mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698 [in Ukrainian]
18. State Tax Service of Ukraine (2024). *Consolidated budget received 652.1 billion UAH in January – May 2024*. <https://www.tax.gov.ua/en/mass-media/news/789370.html?utm>
19. Kuzheliev, M. O. (2020). Public finance management in the context of Ukraine's economic reform. *Strategy and practice of innovative development of Ukraine's financial sector*: collection of materials from the III International Scientific and Practical Conference, March 26–27, 2020, Irpin, 42–44. [in Ukrainian]
20. Nechyporenko, A. V. (2016). Theoretical aspects of budgetary decentralization of local government in Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 6, Part 2, 122–125. [in Ukrainian]
21. Kuzheliev, M. Nechyporenko, A. (2019). Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country. *Association agreement: driving integrational changes: collective monograph*. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA, 374–385.

Стаття надійшла до редакції 19.09.25

Рецензовано 03.10.25

Опубліковано 17.10.2025 р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.